

Netwerk
DAK

Jaarverslag 2008:

'Werk maken van ontmoeting, pastoraat en presentie'

Stichting Netwerk DAK te Utrecht

Mei 2009

Sterk verhaal over gestrande vissen

*"Ik ken een sterk verhaal
Het is op het strand
Er is een man
Er zijn ook heel veel vissen op het strand
De man bukt,
Hij pakt één vis, hij geeft de vis een kus
Hij gooit de vis in zee, de vis is blij
De man bukt weer, pakt weer één vis
Hij geeft de vis een kus
Hij gooit de vis in zee, weer blij
Dan komt daar een andere man
Hij zegt: kijk nou toch eens om je heen, man
Kijk dan hoeveel vissen er nog zijn, man
Jij pakt steeds één vis
Je geeft die vis een kus, je gooit die vis in zee
Dat helpt toch helemaal niets, man*

*De man bukt weer
Pakt weer één vis
Hij geeft de vis een kus, hij gooit de vis in zee
En zegt:
Leg jij dat dan maar uit aan deze vis"*

Inhoudsopgave

Inleiding	3
1. Netwerk DAK na de fusie	4
2. Bestuur en organisatie	5
3. Werk in Uitvoering: naar een meerjarenbeleid	6
4. Activiteiten en projecten in beeld	6
4.1 Netwerk Drugspastores	6
4.2 Werkveld Inloophuizen	8
4.3 Werkveld Buurt- en straatpastoraat	10
4.4 Project Wmo\Besturenondersteuning	10
4.5 Project Psychiatrie	12
4.6 Overige projecten	14
5. PR en communicatie	14
6. Personeelsbeleid	14
7. Financiële verantwoording	15
8. Besluit	15

Bijlage:

Bijlage 1. Samenstelling van bestuur en team van coördinatoren

Inleiding

Dit eerste jaarverslag van de stichting Netwerk DAK begint met een gedicht, een *'sterk verhaal over gestrande vissen'*. Op de voorkant staat een foto van het beeld van *gevouwen handen* dat u vóór de Jacobikerk in Utrecht kunt aantreffen, een plek in de stad waar dak- en thuislozen zich geaccepteerd weten door de uitgestoken hand van de straatpastor. Beter dan in rapportages kunnen zo'n gedicht en beeld duidelijk maken waar het in het werkveld van Netwerk DAK om gaat. Gevouwen handen worden daarna gemotiveerd uit de mouw gestoken om voor en met mensen aan de slag te gaan.

In dit jaarverslag bieden we een rapportage in grote lijnen over de initiatieven en activiteiten die in het eerste jaar van Netwerk DAK werden ondernomen. Het was een jaar van elf maanden, de fusie van NUM, ICB en LOND vond plaats per 1 februari 2008. Vanaf die datum verklaarde een nieuw bestuur van de nieuwe stichting zich verantwoordelijk om de werkzaamheden van de drie voormalige netwerken voort te zetten en deze verder te ontwikkelen.

De medewerkers van de afzonderlijke netwerken kwamen in dienst van de nieuwe stichting. Dit gold voor Wim van Til, Hermen van Dorp, de tijdelijke coördinator Nico Bulter en de adviseur voor het Wmo-project Pieterneel Ermen. Per 1 september 2008 trad als nieuwe algemeen coördinator van Netwerk DAK Thèrèse Strijbosch in dienst. Voor een overzicht van de bestuurssamenstelling en de personele samenstelling in 2008 verwijzen wij u naar [bijlage 1](#)

In de loop van 2008 werd gewerkt aan de organisatie van Netwerk DAK, werden nieuwe communicatiemediën met het werkveld voorbereid, vonden netwerkactiviteiten plaats en werden projecten voorbereid. Het werk vond voortgang en dit verslag is hiervan een weergave. Aan het einde van het verslagjaar was de opbouw van de nieuwe organisatie echter zeker nog niet afgerond. In de laatste paragraaf van dit verslag wordt hierop ingegaan.

Voor op- en aanmerkingen, vragen en suggesties naar aanleiding van dit verslag houden wij ons van harte aanbevolen. Contact opnemen kan via secretariaat@netwerkdak.nl

Utrecht, mei 2009,
Namens bestuur en team van stichting Netwerk DAK,
Wietse S. Klukhuhn, secretaris.

1. Netwerk DAK na de fusie

Medio 2008 verscheen het rapport: '**Van NUM, ICB en LOND naar Netwerk DAK 2007 – 2008**'. Dit stuk biedt een samenvatting van de ontwikkelingen in de afgelopen jaren die aan de fusie van de drie netwerken vooraf gingen. Tevens biedt het een overzicht tot medio 2008 van de netwerkactiviteiten die na de fusie doorliepen en van de in deze periode lopende projecten, zoals het project Toeleiding naar de Wmo, het project Gastvrij Onthaal en het koffieproject. Geconstateerd kan worden dat ondanks de fusie continuïteit kon worden geboden aan de meeste van de lopende activiteiten. De fusiediscussies en –activiteiten, de voorbereiding en invoering van nieuwe statuten en huishoudelijk reglement, de samenstelling van een nieuw bestuur (met vrijwel geheel nieuwe samenstelling) en de start van een nieuw team (met behoud van de medewerkers) vergden veel energie.

Deze extra inzet en het feit dat er vrij lang een vacature bestond voor een van de coördinatorsfuncties, brachten wel met zich mee dat er enige discontinuïteit ontstond in de voorbereiding van nieuwe projecten. Hierin werd voorzien door de opstelling van het plan '**Werk maken van ontmoeting, pastoraat en presentie**' (waarvan de titel tevens werd gebruikt voor dit jaarverslag). In dit plan werd aandacht besteed aan de optimalisering van de fondsenwerving en aan de verwerving van middelen via alternatieven. Tevens bood de notitie een omschrijving van de in de nieuwe situatie voortgezette activiteiten en projecten en gaf een eerste uitwerking aan enkele initiatieven voor nieuwe projecten. De eerste versie van dit plan verscheen in april 2008 en de definitieve versie in juli. Op basis van dit plan bleken in de loop van het jaar enkele fondsen bereid aan Netwerk DAK een subsidie te verstrekken ten behoeve van de opbouw van de nieuwe organisatie.

Wat betreft de leiding van het **team van coördinatoren** waren in het kader van de fusievoorbereiding afspraken gemaakt over de aanstelling (in een van de vacatures) van een coördinator die tevens met de teamleiding belast zou worden. Met de werving werd in maart begonnen en deze leidde op afzienbare termijn tot een voordracht. Omdat inmiddels duidelijk was geworden dat de financiële situatie van Netwerk DAK beperkt was, werd met de nieuwe algemeen coördinator Thérèse Strijbosch met ingang van 1 juli een 0-urencontract gesloten ten behoeve van voorbereidend werk, terwijl haar feitelijke aanstelling eerst per 1 september van kracht werd (teamsamenstelling: [bijlage 1](#)).

Kort na de oprichting werd het **bureau van Netwerk DAK** gevestigd in het kantoor van de Protestantse Gemeente Utrecht. Dit kantoor biedt zowel enkele flexwerkplekken als vergaderruimte. Ook de financiële administratie (incl. salarisadministratie) werd bij dit kantoor ondergebracht, hetgeen helaas met diverse aanvangsproblemen gepaard ging. In mei kon het secretariaat van Netwerk DAK op beperkte schaal door middel van een vrijwilliger (de secretaris) van start gaan. De opbouw verliep geleidelijk en pas kort voor het einde van het jaar kon het bestuur een betaalde kracht voor het secretariaat inzetten.

Een hoogtepunt vormde de eerste **landelijke netwerkdag** die op 21 mei 2008 in Utrecht werd gehouden. Het was een duidelijke wens van het werkveld dat Netwerk DAK de jaarlijkse netwerkdagen zou hervatten. Naast een gezamenlijk programma bestond de mogelijkheid tot bezoek aan een tiental werkplekken in

deze stad. Het doel van de dag werd verwoord in de vier woorden: Ontmoeting, Uitwisseling, Inspiratie en Aandacht.

Op 4 juli 2008 vond een eerste gezamenlijke beleidsbijeenkomst van team en bestuur onder leiding van een extern voorzitter (Ellen Hogema) plaats. Deze bijeenkomst werd gewijd aan een SWOT-analyse van Netwerk DAK zoals tot dan toe tot stand gekomen. De belangrijkste conclusies waren dat het noodzakelijk was om samen krachtig verder te werken aan de opbouw van de organisatie van Netwerk DAK, dat voortgang van lopende activiteiten een groot deel van de inzet van het team bepaalt, dat de behoeften van het veld verder in kaart moeten worden gebracht, en dat mede op basis hiervan het meerjarenbeleid tot stand moet komen. Een tweede beleidsbijeenkomst van team en bestuur vond op 21 november plaats. In de tussentijdse maanden kwam een kleine beleidscommissie enkele malen bijeen. In december stelde het bestuur de eerste versie van het **meerjarenbeleidsplan** vast (zie paragraaf 3).

2. Bestuur en organisatie

Rond de oprichtingsdatum van Netwerk DAK werd een overdrachts- en afscheidsbijeenkomst van bestuursleden van de voormalige netwerken gehouden. Er kwam een vrijwel geheel nieuw **bestuur** tot stand. Hoewel vanuit de werkplekken nauwelijks suggesties voor bestuursleden waren gekomen, heeft het bestuur grote bekendheid met en affiniteit voor het werkveld.

In de fusievoorbereiding was gesproken over bestuursmodellen, waarbij voorkeur was uitgesproken voor een zelfstandig team en realiseren van besturen op afstand. Al direct werd duidelijk dat de situatie – in elk geval voorlopig - vroeg om een executief bestuur. Er werd een portefeuille-verdeling gemaakt binnen collegiaal bestuur. Bestuursleden pakten, in een aantal gevallen samen met teamleden, taken aan. Het bestuur kwam in 2008 ongeveer zeswekelijks bijeen. De samenstelling en portefeuilleverdeling van het bestuur vindt u in [bijlage 1](#).

Enkele **commissies en werkgroepen** uit de vorige fase zetten hun werkzaamheden voort.

De financiële commissie van het voormalige NUM zette de werkzaamheden nog voort tot eind 2008. De door deze commissie geadviseerde strategie wordt beschreven in de laatste paragraaf van het meerjarenbeleidsplan (versie dec. 2008).

Ook de werkgroep Herstructurering (een groep van werkers die zich bezighoudt met de problematiek van bewoners in herstructureringswijken) zette de werkzaamheden voort en verzorgde in de eerste netwerkdag een presentatie. Ook de redactie van het tijdschrift Vliegers zette de werkzaamheden voort, evenals de redactie van de (uit ICB afkomstige) nieuwsbrief voor inloophuizen.

Op grond van een eerste beleidsnotitie over communicatiebeleid kwam kort na de oprichting een huisstijl van Netwerk DAK tot stand, waarna de nieuwe folder van Netwerk DAK juist vóór de eerste netwerkdag verscheen. In deze folder werd tevens het hierboven al genoemde plan '*Werk maken van ontmoeting, pastoraat en presentie*' gelanceerd en gecommuniceerd. Kort erna leidde dit plan tot een projectaanvraag bij enkele fondsen voor de verdere **opbouw van Netwerk DAK**. Door Kerk in Actie, KNR/PIN en Porticus werd dit plan gehonoreerd. Het waren vooral deze financiële bijdragen, die de voortzetting van het werk en de

opbouw van Netwerk DAK in 2008 mogelijk maakten. In dit jaarverslag worden deze aspecten verder uitgewerkt. Het team verzorgde vooral de netwerkactiviteiten, bezocht werkplekken en werkte mee aan overige activiteiten. Bestuursleden wijdden zich aan aspecten als beleid, personele zaken en financiën, de communicatiemediën en de inrichting van het secretariaat.

3. Werk in Uitvoering: meerjarenbeleid 2009 - 2011

In de loop van 2008 werd materiaal verzameld ten behoeve van de uitstippeling van beleid voor de toekomst. Hieraan werd met name een bijdrage geleverd door genoemde beleidscommissie en in de bezinningsbijeenkomsten van team en bestuur. In oktober gingen de nieuwe algemeen coördinator en de secretaris over tot de opstelling van het beleidsplan. Concepten werden besproken in team en bestuur. Het beleidsplan 2009-2011 '*Werk in Uitvoering*' werd in de bestuursvergadering van 18 december 2008 vastgesteld. De titel geeft aan dat deze versie werd beschouwd als een aanzet: deze werd voor commentaar aangeboden aan het werkveld en zou de basis moeten vormen voor een werkplan 2009 van het team, en voor de ontwikkeling van nieuwe activiteiten en projecten.

Het beleidsplan gaat uit van een inventarisatie van ontwikkelingsbehoeften van werkplekken (werkers en vrijwilligers). Op grond hiervan wordt een profiel geschetst voor de ontwikkeling van Netwerk DAK als een advies- en informatiepunt voor bestaande en nieuwe werkplekken, als een organisatie voor methodiekontwikkeling en als spreekbuis voor vertegenwoordiging van het missionair diaconale werkveld in de openbare ruimte. Er wordt een aanzet gegeven tot een missie op het gebied van de kwaliteit van dienstverlening en de organisatie van het werk in het werkveld. Dit leidt tot de formulering van enkele speerpunten en projectthema's, zoals rond deskundigheidsbevordering van werkers en ondersteuning van besturen. Afgesloten wordt met paragrafen over personeelsbeleid en financieel beleid die het beoogde functioneren van Netwerk DAK mogelijk moeten maken.

4. Activiteiten en projecten in beeld

In 2008 waren de werkzaamheden van de coördinatoren van Netwerk DAK gericht op bepaalde delen van het werkveld, zoals drugspastoraat, inloophuizen en buurt- en wijkpastoraat en op enkele projecten. Het verslag hiervan vindt u in deze paragraaf. Daarnaast werd door coördinatoren en bestuursleden gewerkt aan enkele projecten gericht op de opbouw van Netwerk DAK als gefuseerde organisatie. Verslag van dit laatste vindt u elders in dit jaarverslag.

4.1 Netwerk Drugspastores

Drugs- en straatpastoraat is een laagdrempelige vorm van een open oog en oor voor vragen rond levensbeschouwing en zingeving. Het pastoraat is gericht op "heel de mens" en wil naast hen staan. Present zijn op een plek waar deze groepen zich ophouden en er voor hen willen zijn. Het is een belangeloze beschikbaarheid voor de meest kwetsbaren aan de rafelranden van de

maatschappij. Dit komt naar voren in persoonlijke gesprekken, in vieringen en in het vormen van een gemeenschap met elkaar. Plekken waar mensen ruimte krijgen om vragen te stellen of om kwetsbare kanten van hun leven naar voren te laten komen. Gelegenheden bieden waar ze met rust worden gelaten of waar ze juist even rust vinden om te ontsnappen uit hun hectische bestaan.

Het netwerk zet zich met drugs- en straatpastores in om te komen tot uitwisseling, steun, begeleiding en verdere professionalisering. Verdieping en verbetering van het werk zijn in deze netwerkbijeenkomsten belangrijke aandachtspunten. Door de coördinator Hermen van Dorp worden sprekers uitgenodigd om een inleiding te verzorgen, en geven daarmee een aanzet tot uitwisseling van visies en ervaringen. Dit levert vervolgens interessante gesprekken en discussies op.

Enkele jaren geleden is vanuit het netwerk drugs- en straatpastores behoefte ontstaan aan een theologische fundering en verdieping van het drugs – en straatpastoraat. Er is een behoefte aan doorvragen en theologische reflectie op het werk.

In mei 2008 is er een speciale netwerkdag rondom dit onderwerp georganiseerd. Els Keet van het Kor Schipper Instituut heeft deze dag in goede banen geleid. De eerste stappen zijn toen gezet om tot nadere verkenning te komen van het eigene van het drugs- en straatpastoraat. De veelzijdigheid van het pastoraat is aan de orde gekomen. Waarin opgemerkt werd dat het werken met deze doelgroepen specifieke kanten met zich meebrengt: dit komt naar voren in eigen taal, eigen wereld en eigen tijd.

De volgende stap is genomen in januari 2009 waarbij een poging is gedaan om een beschrijving te geven van de theologische reflectie van het pastoraat. In de voorbereiding is gesproken met Henk de Roest en Jurjen Beumer. Henk de Roest is hoogleraar Praktische Theologie te Leiden en houdt zich bezig met onder meer gemeenschapsvorming. Jurjen Beumer is directeur/pastor van het Diaconaal Centrum Stem in de Stad te Haarlem. Hierbij zijn de volgende vragen naar voren gekomen:

- Je wordt door mensen die je ontmoet uitgedaagd om woorden te geven aan wat je doet
- Welke joods-christelijke noties heeft het pastoraat? Hoe worden ze uitgewerkt of gesymboliseerd?
- Hoe komen begrippen als trouw van God en genade tot uiting in je werk?
- Wat maakt het werk nu anders dan het werk van andere instellingen zoals maatschappelijk werk, maatschappelijke opvang, verslaafdenzorg? Waar maak je gebruik van theologische vakkennis en ambachtelijkheid in het pastoraat?
- Er zijn veel verhalen te vertellen over wat mensen van de straat meemaken en hoe goed ze hun verhaal kwijt kunnen bij pastores die daar aandacht voor hebben. Het is ook interessant om te kijken hoe de inspiratiebronnen van de mensen van de straat en hun verhalen eruit zien.
- Waar haal je als pastor de bezieling vandaan? En wat zijn dan symbolen, ervaringen of inspiratiebronnen die van betekenis zijn?

De basis voor deze dag is gelegd door 5 inleidingen van verschillende drugs- en straatpastores. In deze inleidingen komt naar voren hoe pastores vanuit hun praktijk de identiteit van hun werk definiëren. Deze 5 pastores hebben een inleiding van 5 minuten gehouden over hun werk. Vervolgens zijn deze inleidingen becommentarieerd door Jurjen Beumer, Henk de Roest en Herman

Noordegraaf. De opbrengst van deze dag zal zijn beslag krijgen in het najaarsnummer van 2009 van het tijdschrift Handelingen.

Om het inhoudelijke werk van de diverse plekken goed in beeld te houden, heeft de coördinator afgelopen jaar werkbezoeken gebracht aan diverse werkplekken in de verschillende steden en zich verdiept in hun achtergronden. Het coördinatiewerk begint immers aan de basis en daar voeling mee houden, is van essentieel belang. In het pastoraat legt ieder zijn of haar eigen accenten. De één doet dit via individuele gesprekken, de ander door groepsgewijs bezig te zijn, de één vanuit een inloophuis of de ander juist op straat. Het pastoraat wordt zichtbaar in een gesprek, een maaltijd of in een viering. Steeds weer duidelijk is, dat met alle gegeven complexe omstandigheden waarin het leven van marginale groepen zich afspeelt, er veel creativiteit en ondernemingsgeest op al die verschillende werkplekken aan de dag wordt gelegd. Zo was de coördinator te gast bij o.a. de kerstviering van straatpastoraat Delft, het Aanloophuis te Leeuwarden tijdens de reguliere inloop, de feestelijke benoeming van de straatpastor in Amersfoort, presentatie van de gedichtenbundel van de straatdichters te Nijmegen en afscheid van een straatpastor uit Arnhem. Ook is er met medewerkers van Stem in de Stad te Haarlem gesproken over het rookbeleid dat vanaf 1 juli 2009 werd ingevoerd; wat de nodige gevolgen kent voor de werkplekken waar vaak iedere gast rookt.

Het werk van straat- en drugspastores krijgt steeds meer belangstelling omdat deze pastores in staat zijn kwetsbare mensen te bereiken en in te spelen op hun vragen en noden. Te zien is dat er in verschillende plaatsen sprake is van starten met straatpastoraat voor dak- en thuislozen. Afgelopen jaar zijn gesprekken gevoerd met vertegenwoordigers van kerken, inloophuizen, diaconale centra en Maatschappelijke Opvang in de steden Leiden, Leeuwarden en Rotterdam. Ervaring leert dat zulke processen de nodige tijd in beslag nemen voordat er daadwerkelijk gestart kan worden. Verheugend is dat Stem in de Stad afgelopen jaar de financiering voor een straatpastor rond heeft gekregen. In 2009 is daar een straatpastor benoemd. Verder zijn er verkennende gesprekken geweest met een gemeenteadviseur van de PKN om te kijken of een pastor wat zou kunnen betekenen als het gaat om jongeren die te maken hebben met verslavingsgedrag op het gebied van alcohol.

4.2 Werkveld Inloophuizen

Dit jaar kwam een einde aan het bestaan van het ICB als dé instantie die landelijk als platform bestaande uit mensen van de lokale inloophuizen – werkers en bestuurders – regionale en landelijke ondersteuners samen met een parttime werker dagen organiseerde voor vrijwilligers, coördinatoren en besturen. En daarnaast plaatselijk ondersteuning bood aan huizen en werkers en 4 keer per jaar een nieuwsbrief verzorgde. ICB ging op in netwerk DAK en de mensen van het platform waren op afstand aanwezig om een enkele maal op te treden als klankbordgroep voor de werker.

Veel was er geïnvesteerd door platform ICB en werker Wim van Til in de voorbereiding van de fusie. De contouren voor beleid en werkplannen waren gereed en al met al leek de nieuwe organisatie klaar voor haar taken. Daarbij bleef het werken aan de basis het meest belangrijk. Terecht werd er veel aandacht van de nieuwe organisatie gevraagd voor gemeenschappelijke en

belangrijke initiatieven. De contacten met de basis leden er niet onder. Dat het enigszins ten koste ging van het aantal uren dat door de werker erin werd gestoken, werd voor lief genomen.

De organisatie van de landelijke netwerkdag in mei werd een enorm speerpunt. Er waren bijna 100 deelnemers en de dag werd een groot succes met name omdat er vertegenwoordigers vanuit de drie netwerken aanwezig waren die aangaven deze dag van ontmoeting als uitermate zinvol te ervaren.

Nieuwe werkplekken: Elk jaar opnieuw komen er nieuwe contacten met werkplekken tot stand, veelal naar aanleiding van een bezoek aan de Landelijke Diaconale Dag van Kerk in Actie van de PKN. Diakenen melden zich met de vraag hoe zij plaatselijk een inloophuis kunnen opzetten en of er vanuit netwerk DAK de bereidheid is om enige ondersteuning te bieden. In dit jaar waren we in contact met Gorkum, Den Helder en Wageningen.

Informatiebank: De ondersteuning van nieuwe werkplekken was een belangrijke reden om de informatiebank op te richten. Op deze wijze kunnen we als adviesinstantie verwijzen naar de website en de folders die gemaakt zijn en verwijzen naar erg veel achterliggende informatie. Dan gaat het om inhoudelijke achtergrondartikelen maar ook om heel praktische tips over statuten, verzekeringen, werving van nieuwe vrijwilligers, aansluiting bij een Arbo-dienst. enz. Inmiddels is er een aantal folders in samenwerking met Kerk in Actie uitgebracht en er zijn nog enkele in voorbereiding.

Nieuwsbrief inloophuizen: Ook dit jaar bracht een kleine redactie van drie personen 4 keer een nieuwsbrief uit met informatie vanuit de inloophuizen zelf en vooral gericht op de vele vrijwilligers in de inloophuizen, maar uiteraard breder ook voor drugs- en straatpastoraat en kerk en buurtvrijwilligers leesbaar. Steeds meer werd er in dit jaar ook informatie geboden vanuit de beide andere werkvelden. Naast Vliegers voor de professionals en de maandelijkse digitale nieuwsbrief een instrument dat mocht rekenen op redelijke leescijfers.

Regionale bijeenkomsten: De regionale bijeenkomsten in Zuid-Holland werden dit jaar erg goed bezocht. De onderwerpen waarover wordt gesproken komen van de deelnemende inloophuizen en werkplekken zelf. Dit jaar stond het thema 'vrijwilligers' centraal: Hoe kom je aan hen, welke ondersteuning bied je hen. Heel bijzonder was het ook om met de mensen van de huizen het eerste concept beleidsplan van het netwerk te bespreken, een waardevol gebeuren. In het zuiden van het land worden de bijeenkomsten georganiseerd door werkers die in die regio werkzaam zijn. De medewerking en ondersteuning vanuit de Regionale Diensten Centra van de PKN is door het wegvallen van deze centra helaas komen te vervallen. Het is vooral te danken aan de individuele inzet van een enkele werker dat er nog contacten worden onderhouden. De regio Tiel organiseert in redelijke zelfstandigheid ook haar regionale avond. Uiteraard waren we daar ook nauw bij betrokken. Het thema in 2008 was: omgaan met lastige bezoekers. Vanuit het Kor Schippers Instituut werd ondersteuning gegeven.

Windesheim: In 2008 beëindigde Wim van Til zijn medewerking aan de HBO-theologie opleiding Windesheim in Utrecht. Hij was zes jaar betrokken vanuit het ICB bij dit opleidingsinstituut, gaf er lessen met name over de onderwerpen urban mission en inloopcentra, begeleidde studenten in hun derde en vierde

jaars stages en was namens de instelling present bij de eindexamens als velddeskundige.

Gastvrij onthaal: in Amersfoort spraken we naar aanleiding van de reactie van een wethouder uit deze stad op het rapport Gewoon Gastvrij met de drie inloophuizen in de stad en hoe zij de relatie en ondersteuning vanuit de plaatselijke overheid waarden. Uit dit contact ontstond een stevige relatie tussen de drie huizen onderling en een adviesrelatie met netwerk DAK resulterend in een – inmiddels ook positief gehonoreerde – aanvraag in overleg met wethouder en ambtenaren aan de gemeente.

2008: ook het jaar van het 'kroontje op de aardbei'!

Het ICB had een beleidsnota onder de titel 'Elke aardbei voor de veiling'. Daarmede wilde men aangeven dat elke aardbei, elk mens telt en dat het geen pas geeft om mensen te selecteren en de kneusjes er maar uit te halen en weg te stoppen. Kortom: elke aardbei is ongeacht hoe zij er uit ziet en wordt gewaardeerd een waardevol iets. En zie: elke aardbei heeft een kroontje! Het aanbod van de Stichting Katholieke Noden (Skanfonds) om een kwaliteitsimpuls te geven aan inloophuizen, voelt als een geweldige waardering voor al die duizenden vrijwilligers en die tientallen plaatselijke coördinatoren die veelal dag in dag uit klaar staan voor medemensen en daar zelf – zoals zij zelf ook aangeven – bepaald niet slechter van worden, integendeel. Dat dit voor ICB, dus nu Netwerk DAK ook voelt als een kroontje op het werk mag duidelijk zijn.

4.3 Werkveld Buurt- en straatpastoraat

Er hebben na de komst van de nieuwe medewerkster Thérèse Strijbosch per 1 september 2008 enkele werkbezoeken plaatsgevonden die tegelijkertijd ook een eerste kennismaking vormden, o.a. aan Missionair Service Centrum in Tilburg, Kiwas Amsterdam, Kinderwerk van de Witte Paters in Boxtel, regionale bijeenkomst rondom WMO van het zuiden in Eindhoven, uitwisseling in de wijk Malburgen te Arnhem en in Nijmegen Waterkwartier omtrent herstructurering en de verbonden sociale plannen. In Rotterdam is er (in het kader van de Wmo-ondersteuning) een subsidierelatie opgebouwd met de deelgemeente t.b.v. Buurtvrouwenhuis Rosa. Ditzelfde werk is verankerd in de nota Emancipatiebeleid voor de deelgemeente Delfshaven. Verder is er deelgenomen aan bijeenkomsten van de Werkgroep Herstructurering.

4.4 Project Wmo\Besturenondersteuning

De aanleiding voor dit project was dat lokale werkplekken tijdens regionale bijeenkomsten regelmatig om ondersteuning op dit vlak vroegen. Op basis van een projectplan is financiering geregeld voor een projectmedewerker voor een jaar (pilotproject van 1-10-2007 tot en met 31-12-2008). Kerk in Actie, PIN en het Skanfonds hebben gezamenlijk dit project gedragen. De start van de projectmedewerker Pieternel Ermen viel samen met de start van Netwerk DAK op 1 februari 2008. Voor de verdere begeleiding van de projectmedewerker is een projectgroep (klankbordgroep) samengesteld. De projectmedewerker en het team van netwerk DAK hebben in 2008 uitvoering aan

het projectplan gegeven in lijn met de beoogde aanpak. Het bestuur van de stichting Netwerk DAK was formeel opdrachtgever voor dit project.

Doelstelling en beoogd resultaat: de opdracht was om tenminste 30 werkplekken binnen DAK te adviseren over de mogelijkheden die de Wet Maatschappelijke Ondersteuning (Wmo) biedt voor hun werkterrein. Daarnaast om met hen, op verzoek, na te gaan welke concrete aangrijpingspunten de lokale situatie biedt om daadwerkelijk gebruik te maken van deze mogelijkheden. En welke stappen men verder dient te zetten om deze te kunnen benutten. De verwachting was dat grote werkplekken in staat zouden zijn om zelf hun aanvragen regelen. De projectmedewerker Wmo zou zich vooral richten op werkplekken die slechts een enkele beroepskracht in dienst hebben als coördinator of pastor, met een team van vrijwilligers voor de uitvoering van het presentiewerk, en een stichtingsbestuur dat hen daarbij faciliteert. Besturen bleken in de praktijk graag algemene informatie over de Wmo te willen ontvangen en gaven informatie over de situatie ter plekke (beleid/speerpunten/besluitvorming/hoe&wat). Voor algemene informatie over de Wmo is een korte samenvatting van ongeveer anderhalf A-4 gemaakt. De informatie over de plaatselijke situatie en mogelijkheden kwam in het eerste of tweede adviesgesprek aan de orde. Opvallend was dat een aantal bestuurders zich nog nauwelijks verdiept had in de Wmo, in relevante plaatselijke beleidsnota's of subsidiemogelijkheden. De website van de gemeente was voor veel bestuurders nog geheel onbekend terrein.

Uit de gesprekken met werkplekken die al flinke subsidies hadden binnengehaald is een flyer met negen 'succesfactoren' gedestilleerd. Dit is tevens een soort checklist voor besturen om de eigen situatie te verkennen en na te gaan waar men staat. De flyer is aangeboden tijdens de landelijke netwerkdag van DAK op 21 mei j.l. en digitaal verspreid via de nieuwsbrief van netwerk DAK in juli. Hiervoor bleek veel belangstelling. Aan het begin van het project is besproken dat per werkplek vooralsnog 10 uur besteed zou worden. Aan de hand van de eerste ervaringen kan nu de balans opgemaakt worden. Het aantal adviesuren dat kosteloos aangeboden wordt, en welke adviesactiviteiten daarvoor aangeboden kunnen worden, is niet expliciet naar het veld gecommuniceerd. Het beleid vanuit het nieuwe Netwerk DAK was op dit punt nog niet uitgekristalliseerd.

Resultaten: in de betrekkelijk korte looptijd van dit project is met meer dan de beoogde 30 werkplekken een werkrelatie gelegd. Op veel plaatsen loopt nog een adviestraject, met zeker 7 werkplekken zijn vervolgafspraken voor in de loop van 2009 gemaakt. Verwacht wordt dat nog zeker 10 andere werkplekken in 2009 opnieuw contact zullen opnemen met een verzoek omtrent vervolgactiviteiten. Veel van de geadviseerde werkplekken maken een nieuwe verkenning in de lokale samenleving, doen een aanvraag bij de gemeente of bereiden dit voor. Dit als samenvatting van de resultaten van het project op korte termijn. Door middel van dit project is op veel werkplekken en in het missionair diaconale werkveld als geheel een bewustwordingsproces op gang gebracht ten aanzien van hun maatschappelijke positionering en verruiming van mogelijkheden voor financiering. Voor de werkplekken bleek het vaak een leerproces in te houden hoe zich te presenteren en het eigen werk (aanbod) op een assertieve manier onder de aandacht te brengen. Tot de resultaten mag gerekend worden dat de ondersteuning vanuit het project Wmo in de praktijk betekent dat het

stichtingsbestuur en/of de coördinator en/of de diaconaal werker stappen zet die hij of zij anders niet gezet zou hebben.

Verder zijn in Amersfoort voorbereidende gesprekken gevoerd om tot een bestuurlijk platform voor de inloophuizen te komen en is een subsidieaanvraag voor een scholingstraject opgesteld.

Er zijn 3 bescheiden studiebijeenkomsten Wmo gehouden, in Rotterdam, Gouda (voor het Deputaatschap Diaconie) en in Amersfoort. Deze hebben een klein publiek van geïnteresseerde werkers en bestuursleden bereikt.

Daarnaast zijn er twee artikelen gepubliceerd: in VPWinfo, het kwartaalblad van de beroepsvereniging van r.-k.pastores (oktobernummer 2008); en in Vliegers, het huisblad van Netwerk DAK (decembernummer 2008). Het ontwikkelen van informatiemateriaal voor de informatiebank (website netwerk DAK, aparte brochures) is niet gerealiseerd t.g.v. tijdgebrek, de prioriteit lag bij advisering werkplekken.

Vragen m.b.t. de Wmo zijn in de praktijk vragen rondom maatschappelijke positionering en financiering van de organisatie. Maar ook vragen rondom in- en extern functioneren van het bestuur en de afstemming resp. rolverdeling met de coördinator. Het gaat vaak ook om ondersteuning van de coördinator, die zich als enige beroepskracht relatief eenzaam voelt in zijn/haar functioneren.

Dit alles betekent voor bestuur en team van Netwerk DAK dat de Wmo-ervaringen een toegevoegde waarde bieden op het eerdere project Besturenondersteuning en een aanleiding vormen om opnieuw te investeren in bestuurlijke ondersteuning in brede zin. In het beleidsplan 2009-2011 wordt voorzien in een verdere inbedding van de Wmo advisering, gekoppeld aan bestuurlijke ondersteuning en advisering ten behoeve van verdere professionalisering binnen het werkveld.

4.5 Project psychiatrie

Psychisch kwetsbare mensen zijn vaak in beeld bij de laagdrempelige voorzieningen van de inloophuizen, de buurtpastoraten, de drugs- en straatpastoraten. Al jaren lang komen er signalen dat deze psychisch kwetsbare mensen steeds vaker deel uitmaken van onze doelgroep en dat dit van invloed is op de gang van zaken. Wat doe je met een gast die voor de zoveelste keer andere gasten lastig valt vanwege zijn psychiatrische achtergrond? Of als iemand om wat voor reden ook zichzelf niet in de hand kan houden en zorgt voor een dreigende en verziekte sfeer? Ben je dan in staat om – zoals je geleerd hebt – de ander bij je te houden, met al zijn hebben en houden? Dus ook met alle psychische beperkingen? Kun je jezelf dan blijven etiketteren als 'pleisterplaatsen van de ziel' (Henk de Roest)? Zo'n situatie vraagt om uithouden, een goede houding en om grenzen stellen. Soms betekent het dat je met sancties moet komen en naar straffen moet grijpen. Soms moet je iemand schorsen omdat de grenzen van het toelaatbare zijn overschreden. Met daarbij altijd in het achterhoofd: het gaat om het ontoelaatbare gedrag en niet om deze mensen. Ze zijn altijd welkom om terug te komen. Kern van wat alle diaconaal-missionaire initiatieven beweegt is immers: mensen nemen zoals ze zijn, ze niet in een uitzonderingspositie plaatsen, die hebben ze in de samenleving toch al. Maar juist mogelijkheden in mensen aanboren, kijken naar wat voor kwaliteiten mensen hebben, en hen opgrond daarvan betrekken bij het geheel.

Er is een kwalitatief onderzoek gedaan naar de toename van mensen met een psychiatrische beperking en wat dit voor deze laagdrempelige opvangvoorzieningen betekent en wat daaruit te leren valt. Dit rapport *Gewoon Gastvrij* is in maart 2007 gepresenteerd. Uit het onderzoeksrapport *Gewoon Gastvrij* is naar voren gekomen dat een belangrijk rol in het werk is weggelegd voor de beroepskracht. De beroepskracht is de belangrijke factor als het erom gaat de inhoud van de taken van vrijwilligers 'van onderaf' vanuit de uitvoering van het werk tot stand te doen komen. Daarnaast is het werk wat dagelijks uitgevoerd wordt door vrijwilligers van eminent belang. Al die vrijwilligers, gemiddeld zo'n 30 per werkplek, vormen het kapitaal van de initiatieven van presentie. Zij vormen het hart van de gastvrijheid, betracht aan al die mensen die nergens anders nog terecht komen of terecht kunnen. Deze vrijwilligers en werkers laten zich raken door mensen met een verhaal. Door te doen waar je goed in bent: een plek bieden aan de meest kwetsbaren. Dat is de kracht van wat inloophuizen, kerk- en buurtwerk en drugs- en straatpastoraat zich onderscheidt van andere (GGZ-)opvangvoorzieningen. Mensen hoeven er niet een hulpvraag te hebben, ze worden er ook niet vanuit een bepaalde 'diagnostische' blik bejegend. Je mag er zijn zoals je bent.

Afgelopen jaar heeft Andries Baart in zijn inleiding tijdens de conferentie *Een jaar na dato – gewoon gastvrij* (een jaar na de publicatie van het rapport) hierbij stil gestaan. In de presentiebeoefening ga je niet met je rug naar mensen staan, maar neem je ze op in een betekenisvolle relatie; het gaat om de eer van mensen. Daarbij zal je jezelf moeten kunnen inbrengen, het moet transparant en methodisch gebeuren. Presentie start vanuit een 'latende modus', een professionele manier van doen waarin menslievende zorg en professionaliteit hand in hand gaan. Dit gebeuren vindt plaats in de relatie die je met de ander aangaat. De verhalen van deze groep zijn getekend door het leven en hebben sporen van wanhoop, wantrouwen, angst, eenzaamheid en somberheid achter gelaten. Vrijwilligers/werkers laten zich hierdoor raken en maken de keuze om naar deze groep mensen om te zien en mee te leven. Dit wordt gedaan vanuit bijbelse inspiratiebronnen; helpen waar geen helper is. [Hermen van Dorp]

Scholing en deskundigheidsbevordering voor vrijwilligers van kerkelijk presentiewerk is een belangrijk aspect dat tijdens de conferentie *Een jaar na dato* aan de orde werd gesteld. Deze signalen zijn regelmatig terug te horen in het lokale werk. Netwerk DAK gaat zich komende jaren actief inzetten om deze behoefte aan scholing op te pakken. Centraal hierbij is om de goede zorg en aandacht die geboden wordt op al die 180 missionair-diaconale werkplekken te leren, te onderhouden en te vermeerderen.

Netwerk Dak gaat dit doen in samenwerking met Kerk In Actie. Met KIA bestaat al jarenlang een samenwerkingsverband rondom dit thema en de bedoeling is dat er een cursus ontwikkeld gaat worden voor vrijwilligers van missionair-diaconale werkplekken zoals inloophuizen, kerk- en buurtwerk en drugs- en straatpastoraat. Naast deskundigheidsbevordering wil DAK de inloophuizen begeleiden bij het monitoren van de effecten van de toestroom van deze doelgroep op andere groepen in de huizen. In 2009 zal een pilot trainingstraject worden voortgezet, waarin 'best practices' worden opgespoord en opgedane ervaringen worden ingezet.

4.6 Overige projecten

Koffieproject: het jaar 2008 was een moeilijk jaar. Er was veel onduidelijkheid over de leverantie van de koffie en over het al dan niet doorgaan van het project. Uiteindelijk werd eind 2008 besloten te stoppen met het project. De geldelijke ondersteuning was niet langer toegezegd en daarmee ontbrak de mogelijkheid om dit op zich zo aardige en zinvolle project voort te zetten.

5. PR en communicatie

De ervaring leert dat het werkveld te weinig bekend is binnen de velden van overheid, hulpverlening en kerk. Het werk zichtbaar maken en profileren voor overheid, kerk, hulpverlening en samenleving is benoemd tot belangrijkste doel van het externe communicatiebeleid. De coördinatoren vervullen in dit traject een belangrijke ambassadeursfunctie maar ook communicatiemediën als website en brochures leveren een bijdrage. Hierboven werd al vermeld dat op grond van een beleidsnotitie over communicatiebeleid al in april 2008 een **huisstijl** van Netwerk DAK tot stand kwam, waarna de nieuwe **folder** van Netwerk DAK in mei verscheen.

In 2008 is tevens aandacht besteed aan het belang van de interne communicatie. Alle betrokkenen bij Netwerk DAK werden meermalen over nieuwe ontwikkelingen geïnformeerd middels een **'Informail'**.

Enkele bestaande **informatie- en communicatiemediën** met het werkveld werden na de oprichting van Netwerk DAK met beperkte aanpassing voortgezet: de maandelijkse digitale Nieuwsbrief (oorspronkelijk van NUM) werd na de fusie verzorgd door de secretaris.

De redactiecommissie van ICB verzorgde ook in 2008 de elk kwartaal verschijnende nieuwsbrief voor inloophuizen en adviseerde bij de vorming van een nieuw communicatiebeleid van Netwerk DAK.

De websites van NUM en ICB (voorzien van de Informatiebank) bleven in wering, in afwachting van het ontwerp van een nieuwe website voor Netwerk DAK.

De bestaande redactie zette het tijdschrift *Vliegers* voort. Vanaf het najaar van 2008 zette de redactie een ingrijpende herbezinning op functie en vormgeving van het *Vliegers* in, die begin 2009 tot de uitgave van een geheel herzien tijdschrift leidde. Voor dit doel werd aan de redactie tijdelijk een professionele hoofdredacteur toegevoegd in de persoon van Willem van der Meiden.

Ten behoeve van de fondsenwerving rond het plan *'Werk maken van ontmoeting pastoraat en presentie'* werden verschillende notities gemaakt en verspreid.

6. Personeelsbeleid

In de fusievoorbereiding is een personeelsbeleid geformuleerd. Er is een keuze gemaakt voor een arbeidsvoorwaardenregeling, namelijk die van de Protestantse Kerk in Nederland (PKN). De coördinatoren van twee fusieorganisaties, Wim van Til en Hermen van Dorp, zijn overgegaan in dienst van Netwerk DAK. Er is een gewenste formatie-omvang van 1,2 fte bepaald en in de vacature is een nieuwe algemeen (leidinggevende) coördinator benoemd, in de persoon van Thérèse

Strijbosch. Genoemd personeelsbeleid laat tevens ruimte voor inzet van projectmedewerkers en vrijwilligers. Er werd een opdracht verstrekt aan een adviseur voor het Wmo-project, Pieternel Ermen, en er kwam een vrijwilliger voor het secretariaat (de secretaris).

Een proces van teamvorming werd ingezet en de discussie geopend over de bestaande taakverdeling per verschijningsvorm in het werkveld (inloophuizen, buurt- en straatpastoraat, drugspastores). Het is van groot belang de deskundigheid over deze vormen en de binding met het werkveld in stand te houden en verder te ontwikkelen. Tegelijkertijd staat een projectenorganisatie voor ogen, die omwille van de continuïteit een basisbezetting kent en verder wisselend wordt aangevuld met specialistische deskundigheid uit het werkveld of extern, al naar gelang projecten de inzet hiervan vereisen.

Tenslotte trof het bestuur voorbereidingen voor instrumenten van personeelsmanagement, zoals functioneringsgesprekken.

7. Financiële verantwoording

Na de fusie beschikte Netwerk DAK over een bescheiden spaarsaldo, dat beschouwd moet worden als buffer met het oog op (met name personele) verplichtingen.

Naast lopende bijdragen ten behoeve van het Wmo-project werden in de loop van 2008 bijdragen ontvangen ten behoeve van de opbouw van Netwerk DAK van Kerk in Actie, Skanfonds, KNR/PIN en Porticus. Kerk in Actie heeft tevens enige administratieve ondersteuning in 2008 voortgezet, in de persoon van Mieke Jongbloed.

Kerk in Actie (onderdeel van de Protestantse Kerk in Nederland) en genoemde fondsen, tonen zich al jarenlang – evenals enkele andere fondsen zoals Cordaid, de stichting Rotterdam, Haëlla en SIOC - een belangrijke partner in het werk voor en met mensen in de marge van de samenleving.

De continuïteit van financiering is een punt van voortdurende zorg. Al in de fusieperiode werden gedachten ontwikkeld om de financiering en fondsenwerving van het netwerk op nieuwe leest te schoeien. Een belangrijk element vormt de verhoging van inkomsten uit eigen werkveld, getrapd oplopend tot een percentage van bijvoorbeeld 35%. Dit gaat gepaard met harmonisatie en verhoging van contributies. De laatste paragraaf van het meerjarenbeleidplan bevat een strategie voor vergroting en diversificatie van inkomsten.

Over een voorstel voor getrapte invoering van hogere contributies (de zgn. contributienota) werd in 2008 geen overeenstemming bereikt. Vanuit werkveld en team werd gemaand tot voorzichtigheid, dit met het oog op de financiële beperkingen van het werkveld en ter voorkoming van het afhaken van werkplekken als lid van het netwerk.

De vaststelling van het beleidsplan tegen het einde van 2008 bood een basis voor de opstelling van nieuwe projectplannen, welke naast het primaire belang voor het werkveld ook financieel perspectief kunnen bieden.

8. Besluit

Diverse signalen omtrent het verloop van de opbouw van Netwerk DAK werden geïnventariseerd in de tweede bezinningsbijeenkomst van team en bestuur op 21 november 2008. In een notitie 'DAK: groei en groeistuipen' bracht het bestuur daarna de situatie in kaart.

De fusie tot Netwerk DAK maakt deel uit van de overgang van een pioniers- naar een professionele organisatie, zo wordt gesteld. Dit brengt onzekerheid over de voortgang en verschil van beleving op prioriteiten en tijdsbesteding met zich mee. De rol van het bestuur en de taken van het team moeten zich in de nieuwe situatie uitkristalliseren. Er is bovendien sprake van schaarste: DAK is een kleine organisatie met beperkte middelen, terwijl er veel werk is. Er moet sterk worden geprioriteerd en stappen en acties nauwkeurig bepaald. Naast het primaire belang van de werkvloer zijn bekostiging en werken aan continuïteit in deze fase van groot belang. Met intern en extern gesprek over dergelijke overwegingen kwam een einde aan 2008, het eerste jaar van Netwerk DAK.

Bijlage

Bijlage 1. Samenstelling van bestuur en team van coördinatoren

Bestuur:

J. (Jan) Molmans, voorzitter

W.S. (Wietse) Klukhuhn, secretaris

J.M.J. (Hans) van Kersbergen, penningmeester

M. (Martin) van 't Klooster, bestuurslid portefeuille PR en communicatie

Mevrouw M.C. (Marike) Kuperus, bestuurslid beleid en organisatie

H. (Hub) Vossen, bestuurslid personeelszaken

Team :

N. (Nico) Bulter, coördinator m.n. werkveld buurt- en wijkpastoraat (tot 1 juni 2008)

H. (Hermen) van Dorp, coördinator (m.n. werkveld drugspastoraat)

Mevrouw P.A.M. (Pieternel) Ermen, projectmedewerker Wmo-project

Mevrouw Th. (Thérèse) Strijbosch (algemeen coördinator m.n. werkveld buurt- en wijkpastoraat m.i.v. 1 september 2008)

W.B. (Wim) van Til, coördinator (m.n. werkveld inloophuizen)